

Urşuň hakykylgy we global parahatçylyk hereketi

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Urşuň hakykylgy we global parahatçylyk hereketi URŞUŇ HAKYKYLGY we GLOBAL PARAHATÇYLYK HEREKETI...

Aslynda uruş hiç haçanam durmuşымыздan sogrulp çykyp gitmedi. Ya içinde bolduk, bir bir gyrasynda. Käte alysdan eşidilýän bir nala bolup gulagymyza geldi, käte alkymymyzda edilen dadyperýat bolup ýaňlandy. Kämahal alyslarda bir ýerde bombalar ýaryldy, kämahal bombanyň sesi öýmüziň içine gelip ýetdi.

Durmuşымда täsirini başdan geçirilen uruşlar, çaknyşyklar, gapma-garşylyklar bolup geçdi. Araçákler hereketlendi, tanklar sürüldi, front liniýalary açyldy, köçelerde ölüm habarlary ýaňlandy. Millionlar elewredi, ýoksullyk kök urdy.

Adamzady pürreläp uruşlar dowam etdi, dowam etdigiçe-de dürli paýtagtlarda ýygnanşyklae geçirildi, pikir alşyldy, gürleşildi, gürleşildi...

Soňra ýene uruş dowam etdi. Kimsi frontda gutardy, kimsi şeýdip sowadyja salyndy, kimsi tegelek stolyň başynda dowam etdi, müñlerce adamyň özür tanapy üzüldi, uşsuň pidasy boldy.

Mahabatdan Palestina, Kiprden Owganystana, Halapçadan Ruanda, Erbilden Bosniýa, Siriýadan, Kobaniden Şengala, Ýemene, Ermenistana, Azerbaýjana, Kawkazlara, Mýanmarda nijeme uruşlar bolup geçdi.

Şäherler ýer bilen ýegsan boldy, millionlarça adam ýerinden-ýurdundan jyda düşdi. Göç ýollary adam bedenlerine düşeldi, adamkärçilik towşa gösterildi.

Siriýada tutaşan ot sönmäňkä indem Russiýa-Ukraina uşy gadymy hekaýaty täzeden janlandyryp, durmuşымыza sokdy.

Ýogsam bolmasa Ýakyn Gündogarda, Kawkazlarda, Afrikada ownukly-irili uruşlar öñem dowam edýärdi. İçerki gapma-garşylyklar, agdarlyşyklar, topalaňlar, tolgunşyklar ýygy-ýygydan bolup duran zatdy. Ýagny az salymlyk asudalygy hasaba almanda, uruş hemise bolup geldi. Kämahal ot alyp tutasdy,

käwagt burugsap ýandy.

Diñe biz uruş belasynyň göni özümize galtaşmadyk wagtlarynda bolup geçenleri görmezlige salyp, durmuşymza dowam etdik.

Urşuň ýykgyňçylykly täsiri bizden uzak boldugya urşy görmedik, gürrüñini etmedik, bolup geçýänlere gulak gabartmadyk. Haçanda teleýaýlymlar uruслardan bermäge başlady welin, biz hop oturyp, hop turduk. Hemise bolýan uruслaryň islenilen epizody bize görkezilende uruşyň gürrüñini etmäge başladyk.

Edil häzirki bolşy ýaly.

Russiya-Ukraina uruşy öýlerimiziň içinde bolýar. Belli bir derejede täsirini duýmaga başladyk. Hasam ýykgyňçylykly taraplary boljaga meňzeýär.

Uruş hasam giňejekmi bilemok, ýöne şuny anyk bilýärin: adamlar uruşa garşy düýpli garşylyk we mantyk görkezmese, bu hasratlar dowam eder durar.

Dünýäde uruşa garşy düşünje güýçli bolan bolsady, hiç bir döwlet, hiç bir jemgyyet, hiç bir toparlanma başga bir döwletiň, jemgyyetiň, medeniýetiň topragyna, gymmatlyklaryna, sungatyna çozmaga ýürek edip bilmezdi.

Emma gynansak-da, jemgyyetler özlerinden daşdaky uruслara biperwaý garaýar, uzakdan näletlese-de, alkymynda bolýan uruşa el çarpyp, aslynda umuman alanda uruслary goldaýar.

Çünki, uruş gara güýç, parahatçylyk – ahlak işidir. Gara güýç – zorlukdyr, ahlak bolsa söýgi we doganlykdyr.

Uruş adamzadyň özi bilen ýaşytdaş. Hekaýaty hem gadymy, hem uzak, hemem sarsdyryjy, elendiriji.

Uruşy hemmeler gowy bilyär, hatda başdan geçirýär, zyýan görýär we netijelerine döz gelýär. Uzagynda bolsa-da uruşyň gara ýalny adamlara täsir edýär. Tebigat, jemgyyet, adam bir bitewi ýagdaýda jümle janly-jandar hekaýatyň jümmüşinde we eýmenç tragediyalar bolup geçýär.

Müňlerçe ýyllyk taryhy tejribä garamazdan adamzat uruş meselesinde iň gadymy döwürleri-de aşyp bilmedi.

Bu babatda häzirem ilkidurmuş obşinasynnda galandygyny aýtmak mümkün.

Hekaýat bilşiniž ýaly, hemme zat öñküligine dur. Diñe wagt üýtgeýär. Adamlar uruş-jenjelsiz bir ýol gözlemek meselesinde ilkidurmuş obşinasynyň rehim-şepagatsyzlygыndan saplanyp bilenok.

Wagt, ýer, sistemalar üýtgeýär, emma adamyň uruşa bolan

garaýsy we ele alyş formasy üýtgemeýär. Güýç tapan, serişde ulanan, ýarag ýasap bilen içindäki jandary peýwagtyna goýberýär, erbetligi toplaýar.

Ne ahlak galýar, ne-de merhemet. Ahlagy bir gyra zyňýar, doganlygy ýatdan çykarýar we uruşy häkimiýetiň serişdesine öwürýär.

Ýykýar, ýakýar, öldürýär, olýär...

Ilkidurmuş obşinasynnda, hatda ondanam öñki eýýamlarda adamlar biri-birini daş bilen, taýakdyr sapan bilen biri-birlerini öldürse, XXI asyrda has ösen ýaraglar bilen biri-birini gyrýar. Hatda has gorkunç möçberlerde öldürmeler we ölmeler bolup geçýär.

Eýsem, üýtgän zat barmy?

Ýaraglaryň ölüm howply täsiri, harby lybaslar, taktikalar...

Başga hiç zadam üýtgänok!

Adam adamyň gurdy, ganymy, hatda jandary bolmaga dowam edýär. Her ýerde, her wagt gadymky hekaýat gaýtalanýar.

Iň mukaddes ýerde, iň owadan sebitde, iň baý ýurtda iň bol suwly geografiýada adam adamyň gurdy bolmaga dowam edýär.

Birmahal şuny okapdym:

«Adam adanyň gurçugydyr».

Kim ýazypdyr, kim aýdymdyr, ýatdan çykarypdyryn. Belki, gözleg düwmesine ýazsam, sözüň eýesiniň kimdigini bilerdimem.

Ýazmadym, gaýtam «Nämüçin bular ýaly gödek we sarsydyryjy dillenipdir» diýip bu azy hakykaty ýazana gaharym geldi.

Düşünýäñizmi? «Adam adamyň gurçugydyr»¹ diýipdir.

Pikir edip oturýan welin, aýtmaga söz tapamok.

Şeýhmuş ÇAKYRTAŞ,

dokumental fotosuratçı, blogger.

cakirtasseyhmuş@gmail.com

09.03.2022 ý.

---

[1] Tomas Gobbsyň aýdan sözi Publisistika